

Art Writing lab

In Process

ณัฐนันท์ จันทรขีวาท

ว่าด้วยฝ่าตุงที่ไม่มีชายใดยอมบ่วง:
บันทึกจากพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของเจษฎา จันทรเข้ม

ว่าด้วยผ้าถุงที่ไม่มีชายโดยอมนุ่น: บันทึกจากพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของเจษฎา

ณัฐนันท์ จันทรขวาง

ทุกท่านครับ ก่อนที่กระผมจะพาท่านอย่างก้าวเข้าไปในห้องมืดนี้ กระผมขอให้ท่านหยุดอ่านป้ายขนาดเล็กที่วางไว้หน้าทางเข้าเสียก่อน มันเขียนไว้ทั้งภาษาไทยและอังกฤษว่า “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นี้อนุญาตให้เข้าเฉพาะผู้หญิงและคนเคียวร์ ผู้ชายรักต่างเพศสามารถเข้าชมได้ โดยกรุณานุ่งผ้าถุง”

ตัวผมยืนอ่านป้ายนั้นอยู่นาน ไม่ใช่เพราะอ่านไม่ออกหรือสะกดไม่ได้หรอกครับแต่เพราะรู้สึกถึงบางสิ่งที่ยึดติดเข้ามาอย่างประหลาด นี่ไม่ใช่ป้ายห้ามเข้า แต่เป็นกระบอกเสียงที่ยื่นมาให้กระผมส่องดูตัวเอง ถึงตรงนี้ ผมก็ขอสารภาพอย่างถ่อมตัวและหน้าไม่อายเลยว่า ผมไม่ได้นุ่งผ้าถุงครับ ตัวผมเดินผ่านเข้าไปเฉย ๆ ด้วยความรู้สึกกระอักกระอ่วนบางอย่างที่จะเล่าให้ฟังภายหลัง

แต่ตอนนี้ ลองนึกภาพตามกันดูก่อนนะครับ พื้นที่แห่งนี้คือห้องฉายภาพยนตร์อันผนังปกคลุมด้วยความมืดสลัว ตั้งแต่ประตูด้านหน้ามีการห้อยเชือกร้อยข้าวตอกสีขาวขุ่นและจิ๋วสีส้มเป็นแนวลงมาจากเพดานราวสายฝนที่หยุดนิ่งกลางอากาศ บริเวณพื้นห้องมีคราบงูตัวมหึมา ขณะที่ตรงกลางห้องแขวนจอภาพขนาดใหญ่ที่ทำเลียนแบบคราบลอกของงู ปันขึ้นจากยางพาราหลายลูกซึ่งตึงบนโครงไม้ โดยกำลังฉายภาพยนตร์อันเป็นหัวใจแท้จริงของพื้นที่นี้

งานที่ฉายอยู่กลางคราบงูนั้น คือภาพยนตร์เรื่อง “มนุสโสสิ” ของเจษฎา จันทรแย้ม สารคดีซึ่งเริ่มต้นด้วยภาพเก่าของยายผู้ล่วงลับ ก่อนชุดลึกลงไปถึงบาดแผลที่ซ่อนอยู่กันบึงของผู้สร้าง นั่นคือความรู้สึกผิดที่ไม่อาจบวชให้ยายได้ เพราะยายมีความเชื่อว่าการได้เกาะชายผ้าเหลืองของลูกหลานจะนำพาดวงวิญญาณขึ้นสวรรค์ แต่ร่างกายของศิลปินซึ่งผ่านการแปลงเพศมาแล้ว ไม่อาจเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ได้ตามพระวินัย

มนุสโสสิจึงพาย้อนไปสู่ตำนานพญานาคที่ปลอมกายเป็นมนุษย์เพื่อขอบวช จนเป็นที่มาของคำถามที่พระอุปัชฌาย์ต้องถามผู้ขอบวชทุกคนว่า “มนุสโสสิ” แปลว่า เจ้าเป็นมนุษย์ใช่หรือไม่? ศิลปินชี้ให้เราเห็นร่องรอยที่ฝังอยู่ในพิธีกรรมว่า มีสิ่งมีชีวิตบางจำพวกที่ถูกจัดวางไว้นอกขอบเขตของความเป็นมนุษย์ และบุคคลข้ามเพศก็ถูกจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับพญานาคนั้น

ศิลปินมองว่าบุคคลข้ามเพศคือองูและการลอกคราบไม่ต่างจากภาพแทนของการแปลงร่างจากชายเป็นหญิง คราบเก่าที่หลุดออกไปนั้นบางเบา โปร่งแสง ยังคงรูปร่างเดิมไว้ แต่ภายในว่างเปล่า จอที่เราดูหนังอยู่นั้น แท้จริงแล้วคือคราบงูตัวนั่นเอง

ผู้ชมงานจึงกำลังดูความทรงจำของศิลปินผ่านผิวหนังเก่าที่เธอสลัดทิ้งไป และในตอนท้ายศิลปินปรากฏกายในจักรพรรดิ ผมยารดาสลวยโดยไม่มีใบมีดใดแต่ต้อง เธอห่มผ้าเหลืองบวชให้ยายด้วยมือของตนเอง ท่านผู้อ่านลองพิจารณาความอาภายของภาพนี้ให้ถี่ถ้วน เมื่อพระวินัยปฏิบัติร่างกายนี้ ภาพยนตร์ก็จะเป็นใบอนุญาตแทน ศิลปินจึงสามารถสร้างโลกใบใหม่ขึ้นเองด้วยแสงและเงา เปลี่ยนสิ่งที่เป็นไปได้ในชีวิตจริงให้สามารถกลายเป็นจริงได้

แต่เอาละ ท่านผู้อ่าน บัดนี้กระผมจะขอคุยถึงสิ่งที่มันรบกวนใจกระผมที่สุด ดังที่ได้สัญญากันไว้ข้างต้น

คือระหว่างยืนอยู่ตรงนั้น กระผมแอบสังเกตชายหลายคนเดินมาถึงหน้าห้อง บางคนอ่านป้ายแล้วลังเล บางคนก็หันหลังเดินหนีไปเลยเพราะความอึดอัดที่ป้ายหน้าห้องนั้นสร้างขึ้น แต่สิ่งที่กระผมไม่เห็นเลยแม้แต่คนเดียว คือชายคนไหนยอมนั่งผ้าถุงเข้าไปตามทีมงานเรียกห้อง... แม้กระทั่งตัวกระผมเอง

กระผมขอลามท่านผู้อ่านดังนี้ครับว่า หากเป็นท่าน เมื่อยืนอยู่หน้าป้ายนั้น ท่านจะยอมนั่งผ้าถุงผืนนั้นเพื่อเข้าไปชมภาพความจริงของคนอื่น หรือท่านจะเดินลอยชายเข้าไปด้วยความหน้าด้าน เช่นเดียวกับข้าพเจ้า?

กระผมขี้มั่งให้ตัวเองหลังมองเห็นภาพเหล่านี้ เพราะในส่วนลึกแล้ว เราต่างรู้ว่ามนุษย์กลัวความอับอายมากเพียงใด ในโลกที่งานชุดนี้จำลองขึ้น มันควรจะเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีกฎเกณฑ์บังคับใช้ได้ผล แต่ในความเป็นจริง มันกลับเพราะบางเสียยิ่งกว่าอะไร ผ้าผืนได้ง่ายดายแค่ก้าวขาเดิน เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหน้างานก็ไม่ได้มาคอยบังคับให้ผู้ชานั่งผ้าถุง พวกเขาแค่อยากให้เราอดรอนเท้าตามระเบียบสถานที่เท่านั้น

อำนาจของ "ชายแท้" จึงยังคงเดินเข้าออกพื้นที่ของคนเคียวรีได้อย่างเสรี โดยไม่ต้องแลกด้วยอะไรเลย ไม่ต้องแม้แต่จะสวมผ้าผืนเดียว และที่ตลกร้ายไปกว่านั้น ยังมีคำเตือนอีกประโยคติดอยู่ข้างหน้า คือขอให้ใช้วิจารณญาณในการพาเด็กและเยาวชนเข้าชม ราวกับความจริงของบุคคลข้ามเพศที่อยากบวชให้ยายเป็นสิ่งอันตรายที่ต้องระมัดระวัง

ความแข็งแกร่งในการแสดงออกของงานชุดนี้ ทั้งภาพยนตร์ คราบน้ำ จีวรที่ถูกตัดเย็บใหม่ หรือกฎเกณฑ์ที่พลิกชั่วอำนาจ สุดท้ายแล้ว ผมตั้งคำถามกับตัวเองว่า “แล้วเหตุใดจึงไม่มีใคร ยอมนั่งผ้าถุง?” และพลังของผู้หญิงกับคนข้ามเพศในโลกจริงยังคงเปราะบางบางเพียงใด เมื่อต้องเผชิญหน้ากับความเป็นชายที่ยังคงเดินลอยหน้าลอยตา ไม่สะทกสะท้าน แม้อยู่ใน ดินแดนที่ไม่ใช่ของตน

ผลงานชุดนี้จัดแสดงในนิทรรศการ EARLY YEARS PROJECT #9, จัดแสดง ณ หอศิลป์วัฒนธรรม แห่งกรุงเทพมหานคร (BACC), 18 มิถุนายน – 13 กันยายน 2569.

ภาพประกอบบทความ

ขออภัย!
พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นี้อนุญาตให้เข้า
เฉพาะผู้หญิงและคนเควีย์ร์
ผู้ชายรักต่างเพศสามารถเข้าชมได้
โดยกรรณานุ่งผ้าถุง

This sanctuary is reserved
for women and queer people.
Heterosexual men may
enter if dressed in a sarong.

แต่การเป็นหญิงและหลานกะเทย

to womanhood and for a kathoey child.

